

2013 – Mezinárodní rok vodní spolupráce

Slovo „rivalita“ pochází z původního latinského výrazu „*rivalis*“ znamenajícího „ten, kdo sdílí stejnou řeku s ostatními“ [1]. Na konci roku 2010 Valné shromáždění OSN vyhlásilo rok 2013 mezinárodním rokem vodní spolupráce. Tomuto tématu budou věnovány i každoroční oslavy Světového dne vody připadajícího na 22. březen.

Cílem Mezinárodního roku vodní spolupráce je mimo jiné prezentovat přínosy spolupráce ve vodním hospodářství na úspěšných příkladech takové spolupráce v různých geografických podmínkách.

Na úvodním ceremoniálu k začátku Mezinárodního roku vodní spolupráce v Paříži 11. února 2013 byl vyhlášen i slogan pro tento rok, který vzešel z otevřené soutěže více než 12 000 návrhů a následného hlasování. Vítězným sloganem je „**Water, water everywhere, only if we share**“. Ve volném českém překladu tedy: „**Vody není nekonečně, užívejme ji společně.**“

Voda nezná hranic, celkem 148 států má na svém území povodí, které zasahuje na území více států. Na světě je 276 mezinárodních povodí, z toho 68 z nich se rozkládá v Evropě, kde se nachází i povodí s největším počtem sdílejících ho zemí – Dunaj, jehož povodí zasahuje do 19 států [2].

Je vody dost?

Voda je nezbytná pro lidský život i společnost, voda totiž neslouží jen k pití, ale záleží na ní mnohé další aktivity – zemědělství, průmysl, výroba elektrické energie potřebuje vodu pro chlazení apod. Voda je nezbytná i pro uchování krajiny a ekosystémů.

Rostoucí města, rostoucí lidská populace a její nároky stále zvyšují požadavky na využití zdrojů vody, které je stále složitější plně uspokojovat, zejména při výskytu nepříznivých klimatických podmínek a výkyvů.

V našich podmínkách zatím nedostatek vody plošně nezaznamenáváme, existují však období a lokality, kde musí docházet k omezení spotřeby vody z důvodu jejího nedostatku. Z hlediska celé Země je však situace mnohem nepříznivější [5]:

- 780 miliónů lidí nemá přístup k čisté vodě
- 6 až 8 miliónů lidí ročně zemře v důsledku katastrof a nemocí spojených s vodou.
- Populace Země nadále roste a nadále tak rostou nároky na spotřebu vody, a to více v oblastech již zasažených nedostatkem vody nebo zranitelných z hlediska klimatických oscilací a změn (např. Afrika).
- Rychle rostoucí města se potýkají s přílišnou spotřebou vody, někde hladiny podzemní vody díky tomu poklesly až o desítky metrů.
- Za 70 % veškeré spotřeby vody je zodpovědné zemědělství.

Virtuální voda

Kolik vody spotřebujeme? Velmi snadno lze vypočítat, kolik vody přímo spotřebujeme v domácnostech; podle Českého statistického úřadu v roce 2011 činila spotřeba vody 88,6 litru na osobu a den, při započtení i další spotřeby (např. ve službách a průmyslu) pak dosáhla 135,8 litru na osobu a den [3]. Kromě toho ale ve skutečnosti pro svůj život potřebujeme, byť nepřímo, vody daleko více. Voda se spotřebovává při pěstování plodin, chovu dobytka, výrobě v podstatě všech věcí, při výrobě energie. Takto nepřímo spotřebovaná voda bývá označována jako voda virtuální; odhaduje se, že každý člověk ve vyspělých zemích spotřebuje až 3 000 litrů virtuální vody denně [2]. V jejím případě však nastupuje ještě jeden další aspekt, a to její import a export. Pokud si zakoupíte výrobek, či potraviny pocházející z Asie, znamená to, že jste vlastně virtuálně spotřebovali i část tamní vody nezbytné pro jejich výrobu.

Vodní spolupráce

UNESCO u příležitosti Mezinárodního roku vodní spolupráce 2013 uvádí jako důvody přínosu, že vodní spolupráce:

- je klíčem k bezpečnosti, sociální rovnosti a rovnosti pohlaví a odstranění chudoby,
- přináší ekonomické výhody,
- je klíčová při ochraně vodních zdrojů a přírodního prostředí,
- přináší mír.

Ačkoliv se často uvádí, že v budoucnu budou vznikat válečné konflikty o vodu, historie ukazuje, že ačkoliv vodní stavby se v minulosti staly cílem vojenských útoků, nedošlo k žádnému vojenskému konfliktu kvůli vodním zdrojům od války městských států Lagash a Umma v Mezopotámii 2 500 let před naším letopočtem [1]. Soupeření o přístup k vodě však v některých případech vedlo k politické nestabilitě a násilí v lokálním měřítku [1]. Na druhou stranu se uvádí, že mezi roky 1820 a 2002 bylo podepsáno více než 400 mezinárodních dohod o vodě a jejím užívání [4]. Zdá se tedy, že vědomí významu a důležitosti vody jako základní zdroje života a solidarita a spolupráce při jejím využívání převažuje nad spory a konflikty a že voda je nejen výborným rozpouštědlem mnoha chemických látek, je však také moderátorem konfliktů a katalyzátorem vztahů, interakcí a spolupráce mezi jednotlivci, komunitami i státy.

Literatura:

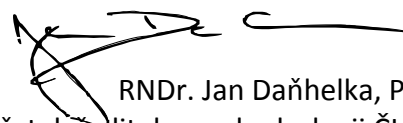
[1] Kramer, A. – Wolf, A. T. – Carius, A. – Dabelko, G.D. 2012: The Key to managing conflict and cooperation over water. *A World of Science*, Vol. 11, No. 1, p. 4–12. ISSN 1815-9583

[2] United Nations World Water Development Report 2012. 2012: UNESCO, dostupné na WWW: <<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/water/wwap/wwdr/wwdr4-2012/>>.

[3] ČSÚ. 2012: Historie a současnost lesního a vodního hospodářství, dostupné na WWW <<http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/2141-12>>

[4] UNEP, 2002: Atlas of International Freshwater Agreements. UNEP, Nairobi, 184 P. ISBN: 92-807-2232-8 dostupné na WWW: <<http://www.transboundarywaters.orst.edu/publications/atlas/index.html>>

[5] UNWater. 2013: Water Cooperation 2013, press kit. Dostupné na WWW: <http://www.unwater.org/watercooperation2013/downloads/Presskit_en.pdf>

RNDr. Jan Daňhelka, Ph.D.
náměstek ředitele pro hydrologii ČHMÚ
předseda Českého národního výboru pro hydrologii